

zaaknummer 2013-T954 (2)

12 augustus 2014

De Klachtencommissie seksueel misbruik in de R.-K. Kerk van de Stichting Beheer & Toezicht i.z. Seksueel Misbruik in de R.-K. Kerk in Nederland, verder ook: de Klachtencommissie, geeft op grond van de Procedure Klachtencommissie seksueel misbruik in de R.-K. Kerk (verder ook: de Procedure) het volgende advies inzake de klacht van:

[naam],
geboren op [datum],
wonende te [plaats],
hierna te noemen: klager,
juridisch adviseur: mevrouw mr. J.P.C. van den Bogaard,

tegen:

wijlen [naam],
geboren op [datum] en overleden op [datum],
de persoon over wie geklaagd wordt,
hierna ook te noemen: aangeklaagde,
tijdens zijn leven (onder meer) dirigent/organist in de parochie
[naam] te [plaats] (Ov.).

1. De procedure

Het klaagschrift is door de griffie van de Klachtencommissie ontvangen op 25 maart 2014. Op 1 mei 2014 is bij de griffie een inhoudelijke reactie op het klaagschrift ingekomen van [naam], hoofd bureau officialaat aartsbisdom Utrecht.

Op 8 juli 2014 heeft te Utrecht een zitting van de Klachtencommissie achter gesloten deuren plaatsgevonden, waarbij de Klachtencommissie was samengesteld uit de onder aan dit advies te noemen leden.

Klager is verschenen. Hij werd bijgestaan door zijn juridisch adviseur mevrouw mr. J.P.C. van den Bogaard.

Namens het aartsbisdom is verschenen [naam], hoofd bureau officialaat aartsbisdom Utrecht.

2. De klacht

2.1. Klager is in de periode 1949-1951 en 1953-1955 zeer regelmatig en op ernstige wijze seksueel misbruikt. Het misbruik bestond uit betastingen en het oraal bevredigen van aangeklaagde en door aangeklaagde.

De pleegmoeder van klager speelde piano en heeft klager geïntroduceerd met het instrument. Al snel was de interesse van klager gewekt en was hij verheugd dat hij pianolessen mocht gaan volgen bij aangeklaagde. Klager was toen zes jaar oud. Aangeklaagde was destijds organist en muzikleraar en was verbonden aan [naam]kerk te [plaats]. De ouders van klager kenden aangeklaagde naar alle waarschijnlijkheid via de kerk. De pianolessen vonden bij klager thuis plaats.

Klager schat in dat het misbruik begon drie of vier weken na aanvang van de lessen. Klager kan zich herinneren dat het midden in de zomer was en hij een korte broek droeg. Aangeklaagde begon met zijn handen over de knieën en bovenbenen van klager te wrijven en daarna ook over zijn rug en billen. Dit herhaalde zich dan meerdere malen tijdens de les, waarbij aangeklaagde soms links en soms rechts naast de klager zat. Dit wisselde omdat er quatre-mains werd gespeeld. De betastingen herhaalden zich wekelijks.

Langzamerhand ging aangeklaagde verder. Hij ging dan met zijn hand via de kleding van klager (broekspijp) naar het geslachtsdeel van klager en begon hem hier te betasten en te masseren. Na een tijdje kwam het ook voor dat aangeklaagde links van klager ging zitten en de hand van klager pakte om zodoende met de hand van klager over zijn kleding heen zijn eigen geslachtsdeel te kunnen "bespelen".

Na een aantal maanden bouwde dit zich nog verder op. Klager moest dan zijn broek opendoen zodat aangeklaagde hem, zo zei hij, "een heerlijk gevoel kon bezorgen". Klager moest ook de broek van aangeklaagde openmaken en dan zijn geslachtsdeel "bespelen". Ook kwam het voor dat aangeklaagde aan de penis van klager zoog en dat klager ook aangeklaagde oraal moest bevredigen. Aangeklaagde kwam dan klaar. Hij noemde dit "lollyen".

De aard van het misbruik was wekelijks wisselend, evenals het humeur van aangeklaagde. De ene week bleef het bij betasten, de andere week was sprake van zeer ernstige vormen van misbruik zoals hierboven beschreven.

Op een gegeven moment heeft klager zijn pleegouders verteld over wat er gebeurde na afloop van de pianolessen. Klager werd niet geloofd en heeft vreselijk op zijn donder gekregen. Wel is hij vervolgens van pianoles en het knapenkoor afgehaald, zodat op dat moment een einde kwam aan het misbruik.

Twee jaar later, toen klager ongeveer 10 jaar oud was (rond 1953), is klager bij het zangkoor gegaan. Aangeklaagde had op dat moment het jeugdkoor onder zich. Klager moest twee á drie keer per week bij aangeklaagde komen voor bijles in de kantooruimte achterin (boven) in de [kerk]. Het misbruik is toen weer opnieuw begonnen. Dit had hetzelfde karakter als twee jaar eerder tijdens de pianolessen bij aangeklaagde thuis.

- 2.2. Klager stelt dat de status en het aanzien van aangeklaagde dusdanig groot was ('een lid van de kerk'), dat hij de wereld waarin hij terecht was gekomen in zijn optiek maar diende te accepteren. Hij zou niet worden geloofd als hij het naar buiten zou brengen. Toen hij dit later wel heeft gedaan werd klager ook daadwerkelijk niet geloofd. In de ontwikkeling naar jongvolwassene had klager veel moeite met het hebben en tonen van gevoelens, hoewel hij wel van mening is dat hij door het misbruik emotioneler en opstandiger is geworden. In de omgang met vrienden, kennissen maar ook in liefdesrelaties, speelt bij klager altijd een zweem van achterdocht en argwaan mee. Hij beschrijft zichzelf als 'een gewoon mens met zo hier en daar een gebruiksaanwijzing in de omgang'. Door de grote mate van geheimzinnigheid en verdoezeling van de feiten is bij klager argwaan en scepsis ontstaan naar de Rooms-katholieke kerk toe. Hij heeft ook met grote verontwaardiging kennis genomen van de uitspraak "Wir haben es nicht gewusst", en is voornamelijk ook boos over het feit dat de Kerk hier nooit op is teruggekomen.

- 2.3. Klager wenst dat recht gedaan wordt aan wat hem is overkomen. Hij heeft behoefte aan erkenning en excuses vanuit de verantwoordelijke instantie. Dit geldt zowel voor zijn specifieke geval, maar ook in het algemeen acht klager erkenning en excuses op zijn plaats.
Klager wenst dat verantwoordelijkheid genomen wordt en dat openheid wordt gegeven omtrent hetgeen is gebeurd destijds.
Een financiële compensatie is voor klager geen primair doel.

3. De reactie

Aangeklaagde is overleden en kan geen weerwoord geven.

[Naam], hoofd bureau officiaalaat aartsbisdom Utrecht, heeft namens het aartsbisdom Utrecht de volgende schriftelijke reactie gegeven op de klacht:

In artikel 1.2 van de Procedure wordt bepaald dat de procedure alleen van toepassing is voor zover het seksueel misbruik tijdens de vervulling van een kerkelijke functie gepleegd is. De functie van dirigent/organist van het jeugdkoor van [naam]parochie te [plaats] kan als zodanig worden aangemerkt.

Het aartsbisdom zal zich derhalve tot de door klager omschreven gebeurtenissen die daarop betrekking hebben, beperken.

In het uitvoerige rapport van 8 februari 2014, van een nader door de voorzitter van de Klachtencommissie ingesteld en door een bijzondere griffier van de Klachtencommissie verricht onderzoek, werd geconcludeerd dat uit het onderzoek van de klacht geen aanwijzingen naar voren zijn gekomen die duiden op enige vorm van seksueel misbruik door aangeklaagde.

Het is uiteraard aan de Klachtencommissie of de klacht desondanks voldoende aannemelijk gemaakt is.

De door klager beschreven gebeurtenissen hebben – zoals hij in zijn klaagschrift aangeeft – een diepe impact op zijn leven gehad. Mensen kunnen hun leven lang lijden onder seksueel misbruik, als zij niet ‘geheeld’ worden. Maar om zover te kunnen komen lijken schulderkenning door de dader en het vragen om vergeving aan het slachtoffer bijna absolute voorwaarden te zijn. Het zal klager duidelijk zijn dat, nu aangeklaagde overleden is, deze weg van schulderkenning en vragen om vergeving niet meer begaanbaar is.

4. De bevoegdheid van de Klachtencommissie

- 4.1. Gelet op artikel 1.1. sub a in combinatie met artikel 1.2. van de Procedure is voor de bevoegdheid van de Klachtencommissie vereist dat het seksueel misbruik is gepleegd door een functionaris van een kerkelijke instelling (artikel 1.1. a.) en dan nog alleen voor zover het seksueel misbruik is gepleegd tijdens de vervulling van een kerkelijke functie (artikel 1.2.).

- 4.2. Klager geeft aan gedurende twee periodes 1949-1951 en 1953-1955 door aangeklaagde seksueel te zijn misbruikt.

Deze twee periodes zijn, naar het oordeel van de Klachtencommissie, te onderscheiden wat betreft de functie van aangeklaagde ten tijde van het seksuele misbruik:

- In de periode 1949-1951 was de relatie tussen klager en aangeklaagde te kwalificeren als: pianoleraar – leerling.
- In de periode 1953-1955 was de relatie tussen klager en aangeklaagde te kwalificeren als: dirigent/organist van het jeugdkoor van de [parochie] te [plaats] – lid van het zangkoor.

- 4.3. De Klachtencommissie is van oordeel dat tijdens de eerste periode (1949-1951), gelet op de relatie tussen klager en aangeklaagde (pianoleraar – leerling), er onvoldoende relevant verband bestaat tussen de kerkelijke functie van aangeklaagde en het seksueel misbruik. Het feit dat de ouders van klager aangeklaagde waarschijnlijk hadden leren kennen in de kerk doet daar niet aan af.

Wat betreft de tweede periode (1953-1955) ligt dat, gelet op de relatie tussen klager en aangeklaagde (dirigent/organist van het jeugdkoor van de [parochie] te [plaats] – lid van het zangkoor) naar het oordeel van de Klachtencommissie anders nu daar wel sprake was van een voldoende relevant verband tussen de kerkelijke functie van aangeklaagde en het seksueel misbruik.

- 4.4. De Klachtencommissie acht zich dan ook niet bevoegd om kennis te nemen van het seksueel misbruik gedurende de periode 1949-1951 en bevoegd om kennis te nemen van het seksueel misbruik gedurende de periode 1953-1955.

5. De beoordeling

- 5.1. Volgens de Procedure moet onder seksueel misbruik worden verstaan iedere gedraging waarbij iemand onder dwang of in een afhankelijkheidsrelatie seksuele handelingen moet verrichten ofwel ondergaan ofwel daarvan toeschouwer moet zijn, dan wel seksueel getinte toenaderingen of uitlatingen in welke vorm dan ook moet dulden. Onder dwang wordt onder meer begrepen: fysiek geweld of dreiging daarmee, psychische druk, intimidatie en/of chantage. Verder wordt onder seksueel misbruik ook verstaan het maken van seksueel getint beeldmateriaal van iemand en het gebruiken en doorgeven daarvan.
- 5.2. Niet ter discussie staat dat de door klager gestelde feiten moeten worden gekwalificeerd als seksueel misbruik in de zin van de Procedure.

- 5.3. Er zijn ongeveer zestig jaar verstreken sedert de feiten die klager aangeklaagde verwijt zich hebben afgespeeld. Alleen al door het overlijden van aangeklaagde zijn deze feiten niet meer in detail te onderzoeken. Wél is voor de Klachtencommissie aannemelijk geworden dat klager seksueel is misbruikt door aangeklaagde, in die zin dat aangeklaagde het geslachtsdeel van klager heeft betast en klager het geslachtsdeel van klager heeft moeten betasten. De Klachtencommissie is hiervan overtuigd geraakt door de authentieke wijze waarop en de details waarmee klager zijn verhaal in zijn klaagschrift heeft beschreven en ter zitting heeft verteld. Voorts heeft de Klachtencommissie kennis genomen van het emailbericht van de heer [naam] waarin wordt vermeld dat hij eveneens seksueel is misbruikt door aangeklaagde, in die zin dat aangeklaagde het geslachtsdeel van de heer [naam] heeft betast. Een en ander in onderling verband en samenhang bezien ondersteunt naar het oordeel van de Klachtencommissie voldoende de aannemelijkheid van het seksueel misbruik van klager door aangeklaagde. Klager heeft voorts aangegeven dat het seksueel misbruik verder is gegaan dan hiervoor omschreven. Voor deze verdergaande handelingen is echter onvoldoende steunbewijs gevonden, zodat de klacht van klager voor wat dit meerdere betreft niet gegrond kan worden verklaard, waarmee overigens bepaald niet gezegd wil zijn dat de door klager gestelde handelingen niet waar zijn.
- 5.4. Het behoeft geen betoog dat het seksueel misbruik door aangeklaagde met gebruikmaking van misbruik van gezag en in een afhankelijkheidsrelatie hoogst kwalijk is geweest.
- 5.5. Gelet op het feit dat aangeklaagde is overleden kunnen tegen hem geen maatregelen meer worden genomen.
- 5.6. Over een eventuele financiële vergoeding kan de Klachtencommissie niet adviseren. Dit behoort niet tot haar taak. Bij een gegrondverklaring van de klacht door de kerkelijk gezagsdrager kan klager zich voor het verkrijgen van schadevergoeding wenden tot de Compensatiecommissie.

5. Het advies

De Klachtencommissie acht zich onbevoegd om kennis te nemen van de klacht over het seksueel misbruik, gepleegd gedurende de periode 1949-1951.

De Klachtencommissie adviseert de bisschop van het aartsbisdom Utrecht de klacht gegrond te verklaren voor zover deze het seksueel misbruik, te weten het over en weer betasten van het geslachtsdeel, betreft gedurende de periode 1953-1955.

Dit advies is vastgesteld op 12 augustus 2014 door mevrouw mr. M.D.J. van Reenen-Stroebel, voorzitter, mevrouw drs. N.A.M. van Beelen en mevrouw mr. A.M.T. Denekamp-Mulder, leden, bijgestaan door M.H.J. Materman, griffier, en is ondertekend door de voorzitter.

Tegen dit advies is geen hoger beroep mogelijk. Wel bestaat voor klager en de (gemachtigde van de) kerkelijke gezagsdrager ingevolge artikel 20 van de Procedure de mogelijkheid binnen twee weken na ontvangst van dit advies schriftelijk bezwaar in te dienen indien er naar zijn of haar oordeel een algemeen beginsel van behoorlijke klachtbehandeling is geschonden.

Op grond van artikel 18.5 van de Procedure wordt dit advies binnen twee weken nadat het is vastgesteld bij aangetekend schrijven aan de kerkelijk gezagsdrager en aan klager verzonden.

Op grond van artikel 21.1 van de Procedure stelt de kerkelijk gezagsdrager binnen dertig dagen na ontvangst van dit advies klager schriftelijk en gemotiveerd op de hoogte van de beslissing die hij naar aanleiding van dit advies geeft genomen.

Op grond van artikel 21.3 van de Procedure geeft de kerkelijk gezagsdrager daarbij de mogelijkheden van bezwaar en beroep aan.

Op grond van artikel 21.4 van de Procedure ontvangt de Klachtencommissie een afschrift van de beslissing van de kerkelijk gezagsdrager.